

KÜLÖNLENYOMAT A SZÁZADOK 1984. ÉVI 6. SZÁMÁBÓL

SPIRA GYÖRGY

JÁN ROTARIDES NEGYVENNYOLCA

BUDAPEST

1984

*Demek
v. nádorok örök
Lajos*

KÖZLEMÉNYEK

Spira György

JÁN ROTARIDES NEGYVENNYOLCA

Batthyány Lajos gróf, aki mint a magyar liberálisok Ellenzéki Pártjának elnöke 1848. március 17-én a Habsburgok helyzetét hirtelen megrendítő forradalmi mozgalmak hatására felhatalmazást kap Magyarország első parlamentáris kormányának megalakítására, március 23-án miniszterelnöki körlevelet¹ intéz az ország törvényhatóságaihoz, s ebben szigorúan meghagyja nekik, hogy a Pozsonyban együtt ülő országgyűlés által őt napja elfogadott törvényjavaslatokról, amelyek értelmében a jobbágyok a jövőben nem tartoznak úrbéres szolgáltatásokat teljesíteni földesuraiknak, mindenfelé haladéktalanul tájékoztassák a falvak népét, a birtokosokat pedig igyekezzenek rávenni arra, hogy ilyen szolgáltatásokat most már a szóban forgó jogszabályok királyi szentesítéséig még hátralévő időben se követeljenek többé jobbágyaiktól.

Batthyány célja ezzel a lépéssel egyrészt az, hogy a jobbágyfelszabadítástól vonakodó földesurakat mielőbb kész helyzet elé állítsa, másrészt meg, hogy mielőbb szertefoszlassa azt az ellenségességet, amellyel a jobbágyokban élő parasztok tömegei tekintettek eddig uraikra – a hozzá hasonló liberális földesurakra is –, sőt a föld népét most lehetőleg minél nagyobb mérvben és minél gyorsabban fel is sorakoztassa a magyar

¹Egy példánya: OL '48ML a Miniszteri Országos Ideiglenes Bizottmány iratai 1848 : 215. Szövegét kivonatossan közli *Ember Győző* (szerk. és bev.): *Iratok az 1848-i magyarországi parasztmozgalmak történetéhez*, Bp, 1951, 251–252.

Az itt és a további jegyzetekben előforduló rövidítések:

- AHZ = Arhiv Hrvatske u Zagrebu
- AkL = Abszolutizmuskori levéltár
- ált. = általános iratok
- BM = a belügyminisztérium iratai
- BT = a büntetőtörvénykezési osztály iratai
- FL = Budapest Főváros Levéltára
- HJ = Havas József császári biztosi iratai
- HML = Hont megyei levéltár
- IM = az igazságügyminisztérium iratai
- KJK = közgyűlési jegyzőkönyv
- KLÖM = Kossuth Lajos Összes Munkái
- '48ML = Az 1848–49-i minisztérium levéltára
- OL = Magyar Országos Levéltár, Bp
- PVL = Pest városának levéltára
- Rend. = rendőri iratok, a rendőri osztály iratai
- ŠtABB = Štátny archív v Banskej Bystrici
- TJK = tanácsülési jegyzőkönyv